Riigikontrolli arvamus Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

KONTROLLIARUANNE

14.07.2003 nr 2-5/03/70

Riigikontrolli arvamus Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

Tallinn
2003

Sisukord

SISSEJUHATUS **3**

1. ARVAMUSE ANDMISE LÄHTEKOHAD **4**

2. ARVAMUS TALLINNA LINNAKOHTU 2002. AASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE JA RIIGIEELARVE TÄITMISE ARUANDE KOHTA **6**

3. MAJANDUSTEHINGUTE ÕIGUSPÄRASUS, FINANTSJUHTIMINE JA SISEKONTROLLISÜSTEEM **10**

TALLINNA LINNAKOHTU VASTUS **12**

JUSTIITSMINISTEERIUMI VASTUS **16**

Sissejuhatus

Riigikontroll auditeeris 07.10–25.10.2002 ja 24.03–07.05.2003 oma tööplaani alusel Tallinna Linnakohtu 31.12.2002 lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet ja riigieelarve täitmise aruannet.

Raamatupidamise aastaaruande koostamise kohustus tuleneb rahandusministri 05.12.2002. a määrusest nr 143 "2002. a. majandusaasta aruande koostamine esitamine ja kinnitamine". Riigieelarve täitmise kohta aru andmine on sätestatud riigieelarve seaduses.[1]

Auditit juhtis finantsauditi osakonna auditijuht Alo Lääne, töörühmas osalesid vanemaudiitor Õie Soovik, audiitorid Siiri Roose ja Kaire Prems ning nooremaudiitor Kadri-Liis Loigu.

[1] 09.06.1999. a vastu võetud riigieelarve seadus § 46 lg 1

1. Arvamuse andmise lähtekohad

1.1. Riigikontrolli pädevus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang Vabariigi Valitsuse riigieelarve täitmise aruande kohta.[2] Selle kohustuse täitmiseks auditeerib Riigikontroll asutusi ja isikuid vastavalt Riigikontrolli seadusele.[3]

1.2. Auditi eesmärk ja ulatus

Võttes aluseks Riigikontrolli seaduses loetletud ülesandeid[4], on käesoleva auditi eesmärgiks avaldada arvamust Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ning riigieelarve täitmise aruande kohta, tuginedes järgmistele põhikriteeriumidele:

- kas majandustehingud on kajastatud sisuliselt ja aritmeetiliselt õigesti;
- kas varad on tegelikult asutuse omad ja võlad asutuse kohustused;
- kas varad ja kohustused eksisteerivad tegelikult;
- kas varad ja kohustused on nõuetekohaselt hinnatud;
- kas tulud ja kulud on kajastatud tekkepõhiselt, õiges perioodis ja täies mahus;
- kas tulud on kogutud ja kulud on tehtud kooskõlas Riigikogu tahtega;
- kas asutuse raamatupidamise korraldus vastab raamatupidamise seaduse ja rahandusministri määrustega kehtestatud nõuetele ning heale raamatupidamistavale ulatuses, mis kehtib Eesti Vabariigi avaliku sektori asutustele.

Majandustoimingute õiguspärasuse, finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta me üldhinnangut ei anna, kuid toome välja olulisemad tähelepanekud.

1.3. Vastavus standarditele

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI[5] auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit planeeritaks ja sooritataks viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus kontrollisime väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes ja riigieelarve täitmise aruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi. Leiame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta.

1.4. Vastutus aruannete õigsuse ja nende aluseks olevate majandustehingute õiguspärasuse eest

Aruannete koostamise ning neis sisalduva info õigsuse eest vastutasid auditeeritud perioodil justiitsminister Märt Rask ja Tallinna Linnakohtu esimees Helve Särgava.

---

[2] Riigieelarve seadus § 47 lg 2
[3] Riigikontrolli seadus § 7
[4] Riigikontrolli seadus § 6 lg 2
[5] International Organisation of Supreme Audit Institutions – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all.

Minister

- valvab ministeeriumi struktuuriüksuste ja ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste ülesannete täitmise järele ning teostab teenistusjärelevalvet ministeeriumi ametnike otsuste seaduslikkuse ja otstarbekuse üle;[6]

- tagab sisekontrollisüsteemi rakendamise ja vastutab siseauditi korraldamise eest ministeeriumi valitsemisalas olevates asutustes;[7]

- vastutab riigivara säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest ning korraldab seda kooskõlas riigivaraseadusega;[8]

- otsustab eelarvevahendite kasutamise üle ning valvab eelarve täpse ja otstarbeka täitmise, samuti Euroopa Liidu eraldatud vahendite ning muu välisabi sihipärase kasutamise järele;[9]

- kinnitab ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarved, lähtudes riigieelarvest, ja kontrollib nende täitmist, tehes vajadusel ettekirjutusi eelarvevahendite kasutamiseks;[10]

- kinnitab koos raamatupidamise eest vastutava isikuga oma allkirjaga ministeeriumi valitsemisala koondaastaaruande õigsust.[11]

Kohtu esimees

- esitab Justiitsministeeriumile justiitsministri määratud tähtajaks kohtu aastaeelarve eelnõu;[12]
- vastutab materiaalselt kohtu valduses oleva riigivara eest või määrab vastutava teenistuja;[13]
- kinnitab asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsust oma allkirjaga.[14]

Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsust on oma allkirjaga kinnitanud haldusdirektor Rein Talvik ning pearaamatupidaja Malle Toit.

[6] Vabariigi Valitsuse seadus §-d 49 ja 95
[7] Vabariigi Valitsuse seadus § 49
[8] Vabariigi Valitsuse seadus § 49
[9] Vabariigi Valitsuse seadus § 49
[10] Vabariigi Valitsuse seadus § 49
[11] Rahandusministri 05.12.2002. a määrus nr 143 § 4 lg 3
[12] Kohtu reglement (kinnitatud justiitsministri 13.03.2000. a määrusega nr 15) p 10.1
[13] Kohtu reglement (kinnitatud justiitsministri 13.03.2000. a määrusega nr 15) p 10.18
[14] Rahandusministri 05.12.2002. a määrus nr 143 § 4 lg 1

2. Arvamus Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

2.1. Märkused

2.1.1. Tulenevalt riigilõivuseadusest[15] maksustatakse mitmed Tallinna Linnakohtu osutatavad toimingud riigilõivuga. Kuna Tallinna Linnakohus on riigilõivuga maksustatud toimingute teostajaks, siis käsitletakse teda riigilõivuseaduse mõistes riigilõivu võtjana. Toiming osutatakse siis, kui selle soovija esitab kohtu töötajale kinnituse riigilõivu tasumise kohta: kas sularaha kassasse maksmist tõendava orderi (kuni 100-kroonise lõivu puhul) või maksekorralduse koopia lõivu tasumise korral Maksuameti pangakontole. Registriosakonna töötajatel on riigilõivu laekumist Maksuameti kontole võimalik infotehnoloogilise lahenduse abil kontrollida.

Raamatupidamiskohustuslane peab kirjendama kõiki oma majandustehinguid raamatupidamisregistrites.[16] Järelikult peaks Tallinna Linnakohus riigilõivu võtjana oma raamatupidamise aastaaruande tulemiaruande ridadel 6.1 "Tulud maksude kogumisest" ja 6.2 "Maksude, maksete, lõivude ja tasude ülekandmine" kajastama kõiki saadud riigilõive, sõltumata lõivu maksmise viisist. Ent kohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruandes kajastatud riigilõiv ei vasta tegelikult laekunud riigilõivude kogusummale järgmistel põhjustel:

- Aruandes on kajastamata pangaülekandega Maksuameti kontole laekunud riigilõivud Tallinna Linnakohtu osutatud toimingute eest. Samas kajastab asutus oma aruandes neid riigilõive, mis on kogutud registriosakonna kassasse sularahas, ning neid riigilõive, mis on makstud kassas asuva kaardimakseterminali kaudu. Maksuametil puudub info, milliseid riigilõivuga maksustatavaid toiminguid on osutanud just Tallinna Linnakohus. Et ka kohtul endal pole teada, kui palju riigilõive on tasutud tema osutatud toimingute eest pangaülekandega, ei suutnud me auditi käigus tuvastada riigilõivude summat, mille võrra on tulemiaruande ridade 6.1 ja 6.2 summad tegelikust väiksemad.
- Samuti on aastaaruandes kajastamata 2002. aasta jaanuaris sularahas kogutud riigilõivud kokku summas 371 291 krooni. See summa on Maksuameti kontole kantud, kuid jäänud nõrgast sisekontrollikeskkonnast tuleneva eksimuse tõttu raamatupidamises kajastamata.

Justiitsministeerium ei nõustu oma vastuskirjas meie seisukohaga, et Maksuameti arvele laekunud riigilõivud peaksid kajastuma Linnakohtu aruandes. Mööname, et valdkond on Rahandusministeeriumi poolt puudulikult reguleeritud ja nõustume Justiitsministeeriumi ettepanekuga juhtida Rahandusministeeriumi tähelepanu vajadusele reguleerida riigilõivude kajastamine üheselt.

2.1.2. Seisuga 31.12.2002 oli asutuse pangakontol rahalisi vahendeid summas 20 355 680 krooni. Sellest 9 649 029 krooni moodustasid kohustused täitevtoimingute osas, mis olid kajastatud bilansireal 21.1 "Kapital". Kohus võttis summa üle 1998. aastal, kui eraldi asutustena eksisteerivad täitevbürood reorganiseeriti kohtute täitevosakondadeks. Ülevõtmise ajal kajastati nimetatud summa sihtotstarbelise laekumisena, sama aasta lõpus aga raamatupidamisjuhiste muutumise tõttu asutuse kapitalis. Oleme seisukohal, et summa oleks tulnud seisuga 31.12.2002 kajastada asutuse kohustusena.

Nõustume Justiitsministeeriumi seisukohaga juhtida Rahandusministeeriumi tähelepanu vajadusele reguleerida eelarvevälise deposiitarve täitevmenetluses olevate pikaajaliste nõuete arvepidamist ja riigieelarvesse kandmist.

2.1.3. Seisuga 31.12.2002 kajastus raamatupidamise aastaaruande bilansireal 18.6 "Muud pikaajalised kohustused" 10 706 651 krooni kohustusi kautsjonite ja kohtukulude osas, samas summas oli

[15] Riigilõivuseadus § 37–61
[16] Raamatupidamise seadus § 4

raha pangakontodel. Auditi käigus täheldasime sisekontrollimehhanismide puudusi nimetatud summade arvestamisel.

Asutuses eksisteerib küll kontroll, kus kautsjonite ja kohtukulude sissenõudmise ja tagastamise puhul võrreldakse summasid kohtuotsuses määratuga ning märge summade tasumise ja tagastamise kohta tehakse kohtuotsuse juurde. Ent puudub jooksev ülevaade, millistest kautsjonitest ja kohtukuludest kohtuotsuste kaupa koosneb hetkeseisuga (ka seisuga 31.12.2002) vastav summa bilansis. Auditi käigus veendusime, et 2002. aasta jooksul vastavale pangakontole kohtukuludeks laekunud 9 955 793 ja kautsjoniteks laekunud 6 122 998 krooni on raamatupidamises õigesti ehk samas summas kajastatud. Bilansirea 18.6 "Muud pikaajalised kohustused" õigsuse kohta asutuse bilansis me aga arvamust avaldada ei saa.

Nõustume Justiitsministeeriumi seisukohaga juhtida Rahandusministeeriumi tähelepanu vajadusele reguleerida eelarvevälise pangakonto kautsjonite jm kohtukulude arvepidamist ja riigituludesse kandmist.

2.1.4. Bilansireal 15.1 "Kohustused töötajatele" kajastub väljamaksmata puhkusetasude reserv summas 2 036 761 krooni. Auditi käigus ei esitatud meile korrektset puhkusetasude inventuuri dokumentatsiooni. Asutuse raamatupidamises oli saadaval vaid kinnitamata nimekiri saadaolevate puhkusepäevade kohta töötajate kaupa ning puhkusetasude koondkanded pearaamatus. Valikuliselt testisime üksikute töötajate puhul saamata puhkusetasude õigsust palgaarvestuses, kuid see ei langenud täielikult kokku tegelike saadaolevate puhkusetasudega. Seetõttu ei saa me avaldada arvamust puhkusetasude reservi õigsuse kohta.

Linnakohus märgib oma vastuses, et pärast auditi lõppu esitati info puhkusekohustuse kohta töötajate kaupa. Riigikontroll aga ei muuda oma arvamust bilansirea 15.1."Kohustused töötajatele" suhtes. See info küll esitati, ent puhkusekohustuse summa moodustas vaid 1 089 490 krooni.

2.1.5. Asutuse pearaamatus kajastatud akumuleeritud kulumi summad kontodel 1119, 1129, 1139, 1159 ja 1179 ei lange kokku süstemaatilise registri e põhivara registri andmetega. Sellest tulenevalt ei ole summa 9 208 155 krooni bilansireal 9.4 "Põhivara kulum" õige, st põhivara akumuleeritud kulumit on bilansis kajastatud 1 522 535 krooni võrra väiksemana.

2.1.6. Võrdlesime maksukohustuse saldosid Maksuameti väljavõtetel bilansis kajastatud saldodega 31.12.2002. a seisuga ning tegime järgmised tähelepanekud:

- Üksikisiku tulumaksu võlg on bilansis kajastatud 86 882 krooni võrra väiksemana.
- Sotsiaalmaksu ettemaks on bilansis 981 575 krooni. Maksuameti andmetel on Tallinna Linnakohtul aga 650 579 krooni sotsiaalmaksukohustust (vahe seega 1 632 154 krooni).
- Erisoodustuste tulumaksu saldo on bilansi andmetel 0, ent Maksuameti andmetel on Tallinna Linnakohtul 537 712 krooni selle maksu ettemaksu.
- Lisaks on Maksuameti andmetel Tallinna Linnakohtul 25 148 krooni ettemaksu maksude osas, mille kohustuslane ta enam ammu ei ole ning mille puhul võiks taotleda tasaarveldamist teiste maksudega. Nimetatud summa on bilansis ettemaksuna kajastamata.

2.2. Riigikontrolli arvamus

- **Arvestades auditi ulatust ja välja arvatud punktides 2.1.1–2.1.6 kirjeldatud asjaolude mõju, on Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruanne, mis näitab seisuga 31.12.2002 kohtu bilansimahuks 31 719 280 ja tulemiks 1 878 668 krooni, olulises osas kooskõlas Eesti Vabariigi rahandusministri 05.12.2002. a määrusega nr 143 "2002. a majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".**

- **Riigieelarve täitmise aruanne, mis näitab Tallinna Linnakohtu 2002. aasta kassakuludeks 49 757 133 krooni, on olulises osas kooskõlas riigieelarve seaduse ja 2002. aasta riigieelarvega.**

2.3. Tähelepanekud

Järgnevalt on toodud raamatupidamisarvestust ja eelarvevahendite kajastamist puudutavad tähelepanekud, mis summade ebaolulisuse tõttu aastaaruande ega eelarve täitmise aruande õigsust ei mõjuta.

2.3.1. Seisuga 31.12.2002 on bilansis kajastatud nõudeid, mille laekumine on meie hinnangul ebatõenäoline, kuid mida Tallinna Linnakohus ei ole kuludesse kandnud:

- Likvideerimisel olev Innovatsioonipank (kommunaalkulude eest esitatud arved): 152 800 kr;
- Kahjunõuded 02.02.1997 toimunud vargusest (juurdlus peatatud 08.09.1997): 71 932 kr;
- Kahjunõuded 15.11.2000 toimunud vargusest (menetlus peatatud 20.12.2000): 33 570 kr;
- Kahjunõuded 25.05.1998 toimunud vargusest: 23 503 kr;
- 31.12.2002. a seisuga asutusest lahkunud töötajate telefonilimiidi ülekulu: 1 570 kr.

Kokku 283 375 krooni.

2.3.2. Tulenevalt bilansis kajastatud nõuetest kajastub summas 152 800 krooni ka kohustus riigieelarve ees, mille moodustavad Innovatsioonipangalt saamata tasud kommunaalkulude katteks. Leiame, et kuna laekumine Innovatsioonipangalt on ebatõenäoline, siis ei ole ka selle summa kajastamine Tallinna Linnakohtu bilansis kohustusena põhjendatud.

2.3.3. Tallinna Linnakohtu raamatupidamisprogramm on seadistatud nii, et sotsiaalmaksukulud arvestatakse jooksval kuul väljamakstavatelt töötasudelt ehk sotsiaalmaksukulude osas rakendatakse kassapõhist arvestust. Vastavalt eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjale peavad eelarvelised asutused eelarve täitmise raamatupidamisarvestust pidama tekkepõhiselt.[17] Selle puuduse tõttu kajastab asutuse tulemiaruanne sotsiaalmaksukulusid 2002. aastal 113 868 krooni väiksemana.

Lisaks on 317 697 krooni võrra vähem arvestatud sotsiaalmaksukulu ühe novembri palgalehe palgakulult. Viga on parandatud 2003. aastal. Niisiis kokku kajastub 2002. aasta tulemiaruande rida 2.2 "Sotsiaalmaksukulu" tegelikust 431 565 krooni võrra väiksemana.

2.3.4. Raamatupidamise aastaaruande lisas nr 3 "Varade liikumise aruanne" esitatud andmed ei võrdunud täielikult raamatupidamise kronoloogilistes ja süstemaatilistes registrites kajastatud andmetega. Varade tegelikku olemit ei kajastanud veerus H "Jääkmaksumus aasta lõpuks" õigesti järgmised read:

	Aruande saldo	Raamatupidamine	Erinevus
2.2.5. Elumajade osad	1 285 963 kr	1 269 384 kr	16 579 kr
2.4. Inventar	8 799 649 kr	6 912 700 kr	1 886 948 kr
2.6. Sõidukid ja transpordivahendid	–107 075 kr	64 252 kr	–171 327 kr
2.8. Muu materiaalne põhivara	81 788 kr	196 809 kr	–115 021 kr

2.3.5. Raamatupidamise aastaaruande lisas nr 8 "Tulude-kulude koondaruanne" ei ole riigilõivude kajastamisel kasutatud rahandusministri määrusega ette nähtud eelarveklassifikaatoreid,[18] st osa 012 "Riigilõiv" asemel on kasutatud osa 013 "Segatulud" ja osa 014 "Tulu varadelt". Seetõttu on aruande lisas kajastatud info eksitav ega anna adekvaatset ülevaadet kogutud tulude majandusliku sisu kohta.

[17] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46
[18] Rahandusministri 12.01.1998. a määrus nr 2 lisa 1

2.3.6. Bilansireal 15.1 “Kohustused töötajatele” kajastatud palgavõlgnevuse summa 2 327 443 krooni ei vasta 2003. aasta jaanuaris väljamaksmisele kuuluvate detsembri palgalehtede summale, mis moodustas 2 443 621 krooni. Seega on palgavõlgnevust kajastatud 116 178 krooni võrra väiksemana.

Justiitsministeerium peab oma vastuskirjas vajalikuks täiendavate kontrolliprotseduuride läbiviimist. Me ei pea seda põhjendatuks. Vahe tegeliku palgavõlgnevuse ja bilansis kajastatu vahel on tekkinud seetõttu, et palgavõlgnevust on vähendatud ettemakstud puhkusetasude võrra. Juhime tähelepanu, et nõuete ja kohustuste vaheline tasaarveldus ei ole lubatud.

2.3.7. Raamatupidamisosakonnale teatatakse vaid kassasse sularahas kogutavate riigilõivude ülekandmisest Maksuametile, kuid infot kassatehingute ja -saldo kohta ei edastata. Seetõttu on raamatupidamise aastaaruandes kajastamata kassajääk ja riigilõivukohustus riigi ees summas 61 344 krooni, mis seisuga 31.12.2002 oli kogutud (38 142 krooni 2002. aastal ja 23 202 krooni eelmistel aastatel), kuid Maksuametile üle kandmata. Seetõttu on bilansiread 1.1 “Kassa” ja 11.6 “Muud lühiajalised kohustused” näidatud tegelikust väiksemana 61 344 krooni ning tulemiaruande read 6.1 ja 6.2 38 142 krooni võrra.

2.4. Ettepanekud

Riigikontroll teeb **Tallinna Linnakohtule** järgmised ettepanekud:

- Kajastada oma raamatupidamisaruannetes õigeaegselt ja kõiki riigilõive, mille puhul ollakse riigilõivuga maksustatud toimingute teostajaks ehk riigilõivu võtjaks.
- Selgitada välja asutuse pangaarvel oleva 9 649 029 krooni sihtotstarve. Kui sihtotstarvet ei ole võimalik määratleda, on tegu riigieelarve tuluga, mis tuleks kajastada kohustusena riigieelarve ees ning riigieelarvesse kanda.
- Sisse seada niisugune kautsjonite ja kohtukulude arvestus, mis võimaldaks saada jooksvat ülevaadet, millistest summadest kohtuotsuste kaupa koosnevad hetkeseisuga vastavad kohustuse- ja pangakonto summad bilansis.
- Selgitada välja erinevused maksusaldode ja Maksuameti andmete vahel ning registrid omavahel vastavusse viia. Ettemakstud maksude osas, mille kohustuslane Tallinna Linnakohus enam ei ole, taotleda tasaarveldamist teiste maksudega.
- Kanda kuludesse ja arvestada bilansis ebatõenäoliselt laekuvaks 283 375 krooni nõudeid. Samas hinnata tulenevalt laekumata nõuetest ebatõenäoliseks ka 152 800 krooni ulatuses kohustusi riigieelarve ees.
- Luua puhkusetasude reservi korrektne arvestus ja aruandlus, mis võimaldaks saada töötajate kaupa ülevaadet väljamaksmata puhkusetasude kohustuse kohta vähemalt bilansipäeva seisuga.
- Teha korrigeerimiskanded 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande algsaldodesse vastavalt käesoleva aruande punktides 2.1.1, 2.1.5, 2.3.3, 2.3.4, 2.3.7 ja 2.3.8 toodud tähelepanekutele.

3. Majandustehingute õiguspärasus, finantsjuhtimine ja sisekontrollisüsteem

3.1. Tähelepanekud

3.1.1. Seisuga 31.12.2002 oli raamatupidamises põhivarana kajastatud 15 korterit soetusmaksumusega kokku 2 501 063 krooni. Korterid on antud töötajatele ametikorterina kasutada. Renti korterite kasutamise eest Tallinna Linnakohus ei nõua, elanikud maksavad vaid kommunaalmakseid.

Erisoodustusena käsitletakse igasugust kaupa, teenust, loonustasu või rahaliselt hinnatavat soodustust või kingitust, mida antakse isikule seoses töö- või teenistussuhtega.[19] Seejuures käsitletakse erisoodustusena ka asja, väärtpaberi, varalise õiguse või teenuse tasuta üleandmist, müüki või vahetust turuhinnast madalama hinnaga.[20] Erisoodustuse puhul tuleb lähtuda "Erisoodustuse hinna määramise korrast"[21] ning arvestada erisoodustusmaksu vara rendile andmise turuhinnalt või rendile andmise turuhinna ja soodushinna vahelt. Tallinna Linnakohus seda ei teinud.

3.1.2. Kohus on 2002. aastal kandnud Maksuametile üle 1 163 796 krooni sotsiaalmaksu (kahes osas: esimene makse 791 200 ja teine 372 596 krooni), mida maksekorraldustes defineeritakse kui sotsiaalmaksu väljamaksetelt. Tegelikult ei ole neid summasid kajastatud üheski maksudeklaratsioonis, st ettemaksed Maksuametile on tehtud vaid põhjusel, et eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud vahendid on igal aastal sel viisil Maksuametile ette makstud (eelarve osast 131, peatükk 21, artikkel 21), et tagada eelarvevahendite olemasolu sotsiaalmaksu tasumiseks.

Leiame, et Tallinna Linnakohus ei ole kasutanud neile sotsiaalmaksu tasumiseks mõeldud eelarvevahendeid ettenähtud perioodil ning samuti puudub raamatupidamise algdokument nimetatud summade ülekandmiseks Maksuametile.

3.1.3. Tallinna Linnakohtul pole riigilõivude kogumise protseduurireegleid, mis tagaksid lõivude õigeaegse ja õiges summas laekumise eelarvesse ning õige ja usaldusväärse info jõudmise asutuse raamatupidamisse. Lisaks käesoleva aruande punktides 2.1.1, 2.3.5, 2.3.7 ja 3.1.4 toodule tuvastasime auditi käigus järgnevaid sisekontrolli puudusi:

- Seisuga 31.12.2002 on tegemata kassainventuur. Tulenevalt Tallinna Linnakohtu raamatupidamise sise-eeskirja[22] punktist 6 tuleb ootamatut kassainventuuri teha vähemalt kord kuus. Meile ei esitatud ühtegi 2002. aasta jooksul tehtud kassainventuuri akti.
- Raamatupidamises on kajastamata riigilõivudega seotud kassatehingud, kajastatakse vaid raha ülekandmist Maksuameti pangakontole (vt käesoleva aruande p 2.3.7). See on vastuolus raamatupidamise seadusega, mille järgi raamatupidamiskohustuslane peab kõiki oma majandustehinguid dokumenteerima ning kirjendama raamatupidamisregistrites.[23]
- Tallinna Linnakohtu tsiviilkohtuhoones kogutakse sularahas riigilõive, mis kord kuus viiakse eelarvevälisele pangakontole ning sealt kantakse Maksuameti kontole. See on vastuolus Vabariigi Valitsuse määrusega, mis sätestab, et sularahas kogutav riigilõiv kantakse Maksuameti kontole kaks korda kuus (5. ja 20. kuupäeval).[24]

[19] Tulumaksuseadus § 48 lg 4
[20] Tulumaksuseadus § 48 lg 4 p 7
[21] Rahandusministri 29.12.1999. a määrus nr 120 p 5
[22] Kinnitatud Tallinna Linnakohtu esimehe 16.01.2002. a käskkirjaga nr 17
[23] Raamatupidamise seadus § 7 lg 1
[24] Vabariigi Valitsuse 11.04.2001. a määrus nr 140 § 5

- Tallinna Linnakohtu registriosakonnas (Endla tn 10) teostatavate toimingute eest kogutav riigilõiv laekub osaliselt kassasse (alla 100-kroonised maksed). Praegu näeb raha vastuvõtmise protseduur välja järgmine: kassapidaja väljastab sissetulekuorderi, millest üks koopia jääb kassasse, teine toimingu saajale ja kolmanda viib toimingu saaja osakonda, kus selle koopia alusel toiming osutatakse. Orderid nummerdab kassapidaja. Registriosakonna ja kassa vahel sissetulekuordereid ei võrrelda. Raamatupidamine kajastab registriosakonda laekunud riigilõive telefoni teel saadud info alusel. Meie hinnangul eksisteerib sellise sisekontrollikorralduse puhul risk, et kõik riigilõivud, mille eest registriosakonnas on toiming tehtud, ei pruugi kajastuda kassapidaja koostatavas aruandluses, ning kõik riigilõivud, mida kassapidaja on kogunud, ei pruugi jõuda maksuameti kontole ja andmed nende kogumise kohta raamatupidamisarvestusse. Auditi käigus me selle riski realiseerumist ei leidnud.

3.1.4. Tallinna Linnakohus kogub riigilõive erinevate toimingute eest, sh äriregistri, kinnistusraamatu ja kohtuasjade toimingutelt. Tulenevalt eelarve klassifikaatoritest kantakse need riigilõivud Maksuameti kontole erinevate viitenumbritega.[25] Maksuametilt saadud andmete põhjal koostab Rahandusministeerium iga-aastase "Riigieelarve täitmise aruande".

Maksuameti andmetel on Tallinna Linnakohtult riigilõive laekunud 2002. aastal 3 415 063 krooni.[26] Summa puhul on viitenumbrina kasutatud kohtuasjade toimingute viitenumbrit, kuigi summa sisaldab ka registriosakondade toimingute eest laekunud riigilõive. Samuti selgus, et Tallinna Linnakohus kogub ja edastab infot ülekantava summa jagunemise kohta eri toimingute vahel inkassatsiooniteenust pakkuvale ja raha Maksuameti pangakontole kandvale Eesti Ühispangale, kuid viimane ei tee ülekandeid vastavalt kohtu edastatud infole. Oleme arvamusel, et Tallinna Linnakohus peaks jälgima, kas Eesti Ühispank täidab oma kohustusi tulenevalt poolte vahel sõlmitud lepingust, st kas riigilõive liigitatakse Maksuametile üle kandes õige klassifikaatori alla, et "Riigieelarve täitmise aruanne" kajastaks kogutud tulusid nende õige sisuga.

3.2. Ettepanekud

Riigikontroll teeb **Tallinna Linnakohtule** järgmised ettepanekud:

- Täiustada sisekontrollimehhanisme, mis tagaksid riigilõivude õigeaegse ja õiges summas laekumise eelarvesse ning õige ja usaldusväärse info jõudmise asutuse raamatupidamisse ning kõrvaldaksid käesoleva aruande punktis 3.1.3 toodud puudused.
- Tagada koostöös Eesti Ühispangaga eri toimingute eest kogutava riigilõivu adekvaatne klassifitseerimine ning seeläbi riigilõivutulude kajastamine nii asutuse aastaaruandes kui ka riigieelarve täitmise aruandes nende tegelikust sisust lähtuvalt.

Riigikontroll teeb **Justiitsministeeriumile** järgmise ettepaneku:

- Töötada koostöös Rahandusministeeriumiga välja juhend, mille järgi Tallinna Linnakohus arvestaks ametikortereid välja rentides erisoodustusmaksu kooskõlas tulumaksuseadusega.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

[25] Rahandusministri 17.01.1998. a määrus nr 2 lisa 1
[26] Summa ei sisalda riigilõive, mille kohta Maksuametil puudub info, et lõivu võtjaks on Tallinna Linnakohus (vt käesoleva aruande punkt 0).

Tallinna Linnakohtu vastus

TALLINNA LINNAKOHUS

Pr. Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

Teie 06.06. 2003 a. nr. 2-7.1.FA/03/852

Meie 12.06. 2003 a. nr. 8-8/256

Austatud proua Kaie Karniol

Edastame Teile Tallinna Linnakohtu selgitused kontrolliaruande eelnõus välja toodud märkuste ja tähelepanekute kohta.

2.1. Märkused

2.1.1
Kohtutoimingute maksustamise aluseks on Riigilõivuseadus. Tallinna Linnakohtus kogutud riigilõivud kantakse Maksuameti kontole. Kohtu raamatupidamises kajastatakse kohtu poolt kogutud riigilõivud, mis on tasutud kohtu raamatupidajale või on makstud Ühispanga makseterminaali kaudu Endla 10 asuvas kohtuhoones.

2002.a.jaanuari aruandes oli kajastamata jaanuaris kogutud lõivud. See oli eksitus. Raha oli Maksuametile õigeaegselt kantud, mistõttu kahju ei ole tekitatud.

2.1.2
Selgitus asutuse pangaarvel oleva 9649029 krooni suuruse summa sihtotstarbe kohta. Summa sisaldab Tallinna Linnakohtu arvel olnud rahalisi vahendeid, mis algselt kajastati asutuse bilansis seisuga 31.12.1997.a.järgmiselt:

AKTIVA - Raha ja väärtpaberid
PASSIVA- Sihtotstarbeline laekumine
s.t. sihtotstarve on olemas ja summa kandmine riigieelarvesse on välistatud.

Liivalaia 24
15034 TALLINN
EESTI
Reg.nr.01269483

tel. (372) 6 200 002
(372) 6 200 110
fax (372) 6 200 000

a/a 10002006422007
Eesti Ühispank
kood 401

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 16.06.03 Reg.nr 2-7.1-FA/03/852-2

Seoses üleminekuaruannetega (RM määrus 75-14-09.98.a.) kadus PASSIVA –st selline rida, nagu FONDID ja RESERVID ja seal olnud summad kandusid KAPITALI kontole. Tallinna Linnakohtu raamatupidamises on vaja teha kanne D 2010 K 2390 summas 9649028,90 krooni. Kanne on tehtud mais 2003.a.

2.1.3
Bilansireal 18.6. kajastatud „Muud pikaajalised kohustused" muudame sisekontrolli täpsemaks ja korraldame kautsjonite ja kohtukulude arvestuse pidamist. Ümberkorraldused viime sisse tagasiulatuvalt al.01.01.2003.a.

2.1.4
Bilansikontol 15.1."Kohustused töötajatele" kajastatud puhkuse reserv summas 2 036 761 krooni. Esitati audiitorile tasuliikide tabel, kus oli võimalik näha puhkuse reserviks arvestatud summa. Üksikult töötajate kaupa väljundit ei olnud. Kuna pr. Siiri Roose ka rohkem sellest küsimusi ei esitanud, siis lugesime selle osa lõppenuks. Nimekiri töötajate lõikes esitati audiitorile peale auditi lõppu.

2.1.5
Et viia pearaamatus kajastatud akumuleeritud kulumi summad kooskõlla põhivara registriandmetega, teen vastavalt Riigikontrolli märkusele p.2.1.5 korrigeerimiskanded 2003.a. raamatupidamise aastaaruande algsaldodesse.

2.1.6.
Maksuameti väljavõtte ja pearaamatu saldode mittevastavuse osas oleme pöördunud Maksuameti inspektori Kristiina Külaotsa poole ja tema sõnul Maksuamet tegeleb esitatud küsimusega.

2.3. Tähelepanekud

2.3.1.
Kohtu haldusosakond koostab järelpärimised Politseijaoskondadesse, osas, mis puudutavad kohtuhoonetes toimunud vargustesse.

2.3.3.
Raamatupidamisprogramm seadistati nii, et sotsiaalmaksu arvestus toimub tekkepõhiselt.

2.3.4.
Erinevused varade liikumise aruandes on tingitud p.2.1.5 akumuleeritud kulumi arvestuse erinevusest pearaamatu ja põhivara registrite vahel.

2.3.6
Bilansireal 15.1. „Kohustused töötajatele" kajastatud palgavõlgnevuse summa ja 2003.a.jaanuaris väljamaksmisele läinud detsembri palgalehtede summa mittevastavuse põhjus on aastate kaupa ette saadud puhkustasud.

2.3.7.
Riigilõivude kogumise ja raamatupidamises kajastamise osas teeme kõik meist oleneva.

Tallinna Linnakohus arvestab kõigi Riigikontrolli poolt esitatud ettepanekutega .

Lugupidamisega

Helve Särgava
Esimees

Malle Toit
Raamatupidamise osakonna juhataja

Justiitsministeeriumi vastus

Teie 06.06.2003.a. nr 2-7.1-FA/03/853

Meie 3 .07.2003.a. nr 1-2-33/7621

Pr. Kaie Karniol
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
Tallinn

Kommentaarid kontrollaruande eelnõu
„Riigikontrolli arvamus Tallinna Linnakohtu 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande" kohta

Käesolevaga esitame Teile Justiitsministeeriumi arvamuse Tallinna Linnakohtus läbiviidud auditi kontrollaruande eelnõus tehtud märkuste, tähelepanekute ja ettepanekute osas.

Kontrollaruande eelnõus esitatud tähelepanekud on läbi arutatud Tallinna Linnakohtu haldusdirektori ja pearaamatupidajaga.

Punktis 2.1.1. märkus Tallinna Linnakohtu arvele laekunud, kuid 2002.a. aruandes kajastamata tulude osas 371 291 krooni on põhjendatud.
Märkuse „Tallinna Linnakohtu poolt osutatud toimingute Maksuameti arvele laekunud riigilõivude mittekajastamise kohta aastaaruandes" märgib Justiitsministeerium:

- Kuigi riigilõivu võtja on Riigilõivuseaduse § 5 mõistes asutus, kes teostab riigilõivuga maksustatavat toimingut, puudub seadusandlik regulatsioon asutusel reaalselt nende toimingute kajastamiseks õigesti ja õiglaselt aastaaruandes:
  - Raamatupidamise seaduse (RPS) § 3 p. 4 käsitleb „tulu" mõistet, mille tekkimisega kaasneb vara suurenemine või kohustuse vähenemine. Asutuse seisukohast ei kaasne otseselt kumbagi. Tulu suurenemine kaasneb Maksuametil.
  - RPS § 5 p. 6 käsitleb „tekkepõhisuse printsiipi", kuid riigilõivu tasumine Maksuametile ei ole aluseks riigilõivu tuludesse kandmisel ei kohtu ega Maksuameti poolt.
  - RPS § 8 käsitleb „ raamatupidamisarvestuse algdokumendi" mõistet, mille p. 5 kohaselt peab see sisaldama tehingu teiste poolte nimesid ja asu- või elukoha aadresse. Võimalus kontrollida riigilõivu tasumist Maksuameti arvele ei muuda seda korrektseks algdokumendiks.
  - Rahandusministri 27.03.1995.a. määruse nr. 46 „Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirja kinnitamine" kuni RM 13.02.2003 määrusega nr. 23 redaktsioonis ei käsitle selliste tulude aastaaruandes kajastamise korda.
  - Rahandusministri 05.12.2002.a. määrusega nr. 143 kehtestatud „2002.a. majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine" § 40 „Tulemiaruande osa 6 „Maksude, maksete, lõivude ja tasude kogumine" lg. 1 kohaselt näidatakse Tulemiaruande osas 6 maksude, maksete, lõivude ja tasude kogumist ja ülekandmist: real 6.1. tulud maksude kogumisest ja real 6.2. maksude, maksete, lõivude ja tasude ülekandmine. Seega puudub alus Maksuametile kantud riigilõivude lülitamiseks Linnakohtu tulemiaruandesse.
  - Vabariigi Valitsuse 11.04.2001.a. määrusega nr. 140 on kehtestatud „Riigilõivu sularahas vastuvõtmise, tasumise kontrollimise ja tagastamise kord", mille peamiseks eesmärgiks on kindlustada riigilõivu laekumine riigieelarvesse täies ulatuses ja mis ei korrasta samuti asutuse arvepidamist kolmandatele isikutele toimingute eest laekunud lõivude osas.

Ettepanek Riigikontrollile: osutada Rahandusministeeriumile vajadusest reguleerida riigilõivude tekkepõhine kajastamine Maksuameti kaudu üheselt ja kehtestada Riigilõivuseaduse rakendamise kord.

CC 000476

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg.nr
04.07.03 2-7.1-FA/03/853-2

Justiitsministeerium
Tõnismägi
Reg.nr 70000898
tel +372 620 8100
faks +372 620 8109
arve 10002300803006
Eesti Ühispank

Punktis 2.1.2. märkuse täpsustuseks:

- Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõu kohaselt on asutuse pangakontol seisuga 31.12.2002.a. 9 649 029 krooni rahalisi vahendeid. Aastaaruande andmetel on pangakontode saldo 31.12.2002 seisuga 20 355 680. 07 krooni. Info ei ole täielik, sest pangakontodel olid ka muude pikaajaliste kohustuste katteks (kautsjonid, kohtukulud) vahendid 31.12.2002.a. seisuga 10 706 651 krooni ulatuses.
- Faktiviga kontrolliaruande eelnõus: „Summa kajastati ülevõtmise ajal sihtotstarbeliste laekumistena, 2002.a. aga asutuse kapitalis". Aastaaruande analüüsimisel ei ilmnenud 2002.a. muutused kohustuste ja kapitali vahel. LK pearaamatupidaja sõnul kanti bilansiline kohustus realt „fondid ja reservid" kapitali koosseisu juba 1998.a. seoses Rahandusministri määrusega nr. 75 14.09.98.a. üleminekuaruande koostamise käigus (muutus raamatupidamise bilansikirjete koosseis ja aruande koostamise kord). Tegelikult oleks see summa pidanud kantama pikaajalistesse kohustustesse juba selle laekumisel 1998.a.
- Pikaajaliste kohustuste analüütilise arvestuse kord on alates Kohtutäiturite seaduse vastuvõtmisest reguleerimata. Kohtute bilanssi Täitevosakondade likvideerimisel üleantud nõuete menetlus, aegumine ja riigieelarvesse kandmise kord on reguleerimata. Aegumistähtaeg 5 aastat on väljaloetav ainult Täitemenetluse seadustiku § 76-s, mis reguleerib eelkõige kohtutäiturite tegevust.

Ettepanek Riigikontrollile: osutada Rahandusministeeriumile vajadusest reguleerida eelarvevälise pangakonto (deposiitarve) täitemenetluses olevate pikaajaliste nõuete arvepidamise ja riigituludesse kandmise rakenduslik kord kohtutes, kes võtsid üle Täitevosakondade menetluses olevad nõuded (kohtu bilansis kajastuvad pikaajalised kohustused).

Punktis 2.1.3. Märkus, et analüütiliste ja süstemaatiliste registrite puudumise tõttu ei ole võimalik arvamust avaldada „Muude pikaajaliste kohustuste" õige kajastamise kohta aastaaruandes, on põhjendatud. Samas reguleerib kautsjonite ja kohtukulude määramist ainult kehtiv Kriminaalmenetluse seadustik. Seadusandja poolne menetluste raamatupidamislik regulatsioon puudub.
Ettepanek Riigikontrollile: osutada Rahandusministeeriumile vajadusest reguleerida eelarvevälise pangakonto kautsjonite jm. kohtukulude arvepidamise ja riigituludesse kandmise rakenduslik kord ja tähtajad.

Punktis 2.1.6. Märkus maksude arvelduse osas Maksuametiga ja saldode kajastamise osas aastaaruandes on osaliselt põhjendatud ja puudused likvideeritakse 2003.a. korrigeeritud algbilansiga osas, mis puudutab sotsiaalmaksu ja tulumaksu saldode reguleerimises tulenevalt maksude tekkepõhisest arvestusest (kasutusel oli kassapõhine tarkvara).
Samas ei saa Justiitsministeerium nõustuda Maksuameti õiendis näidatud ettemaksude õigsusega ja nende kajastamisega aastaaruandes olukorras, kus Maksuamet ei ole suutnud põhjendada nende kuuluvust Tallinna Linnakohtule, kusjuures tegemist on oluliselt aastaaruandele mõju avaldavate summadega: Ettevõtte tulumaks alates 2000.a. , erisoodustusteit ka enne 2000 summas 539 471 krooni; tulumaks kuni 1999, v.a. erisoodustustelt 9 266 krooni ja Haldusõigusrikkumiste seadustiku alusel määratud muud trahvid summas 15 882 krooni, kokku 564 619 krooni. Pärast Justiitsministeeriumi sekkumist lubati need summad Maksuameti poolt kui „Muud tulud kolmandatele isikutele" blokeerida. Tänasel päeval toimub nende laekumiste kontroll Maksuameti ja Linnakohtu vahel. Tulemuste põhjal korrigeeritakse 2003.a. algbilanss ja võetakse vastu otsused Tallinna Linnakohtule kuuluvate reaalsete maksude ettemaksete katmise võimaluste osas teiste maksukohustuste artiklitega.

Punktis 2.3.1. tähelepanek ebatõenäoliselt laekuvate nõuete 283 375 krooni allahindamisnõue on põhjendatud.

Punktis 2.3.2. tähelepanek kohustuste 152 800 krooni allahindamisnõue on põhjendatud.

Punktis 2.3.6. esitatud tähelepanek palgavõlgnevuse osas 116 178 krooni vajab Justiitsministeeriumi arvates täiendavate kontrolliprotseduuride läbiviimist Riigikontrolli poolt, kuna RK poolt on aluseks võetud 2003.a. jaanuaris väljamaksmisele kuuluvate detsembri palgalehtede summa. Ristkontrolli protseduure ja tegelikult perioodil välja makstud töötasude kohta analüüsi tehtud ei ole.

LL 000138

Punktis 2.4. esitatud ettepanek kajastada raamatupidamises kõiki riigilõivusid, mille puhul ollakse riigilõivuga maksustatud toimingute teostajaks ehk riigilõivu võtjaks võib realiseeruda ainult peale kõikehõlmava seadusandliku baasi korrastamist.

Punktis 3.1.2. esitatud tähelepanek, et ametikorterite tasuta või turuhinnast soodsamatel tingimustel rendileandmise maksustamist reguleerib Tulumaksuseadus. Maksuameti ja Rahandusministeeriumi poolt on küsimust käsitletud erinevalt. Teisalt ootab Justiitsministeerium Riigikontrolli 2002.a. aastaaruande auditi tulemuste kontrollaruande lõplikku seisukohavõttu Justiitsministeeriumis läbi viidud ametikorterite turuhinnast madalama hinnaga rendile andmise küsimuses.

Lugupidamisega

Peeter Näks
Asekantsler
kantsleri ülesannetes

Helgi Tuur 6 20 81 53
helgi.tuur@just.ee

LL 000139